

US-BG: Братска дружба, но в лек застой*

Публикувано: понеделник, 6 февруари 2012 г., автор(и): в. Труд

Визита на американски държавен секретар винаги е добра новина за страната домакин. Тази визита е признание и за страната, и за отношенията ѝ със САЩ, и – да не си кривим душата – за самото правителство. Голямата добавена стойност на подобни визити е, че те индиректно стимулират американски (а и не само!) инвестиции и туризма.

Ние добре разбрахме кои са приоритетите на американската страна в тази среща: енергийната сигурност и диверсификация (от общ интерес за САЩ и България), шистовият газ (по който българската позиция претърпя разни метаморфози), програмата открито правителство (по която нашата страна не откликна видимо), блокажът по Сирия в Съвета за сигурност. Чухме, че общите ни военни бази могат да се използват по-интензивно занапред, което на фона на общите съкращения на американските военни разходи е истински добра новина.

Констатирано и от двете страни беше, че двустранните отношения са отлични, за което немалка заслуга имат и двете динамични посолства. Впрочем това е съвсем естествено на фона на 22-годишната еволюция на нашите отношения, преминали изпитанията на четири заедно спечелени войни (довели до свободата на четири народа на два континента), през трите съюзнически години в Съвета за Сигурност и председателството ни на ОССЕ.

Животът ми се стече така, че се оказах един от малцината българи, работили пряко или косвено с четиримата американски президенти от 1990 г. до днес: Буш-баща, Клинтън, Буш-син и Обама. От този опит знам, че американците понякога са готови да дават. Но при три условия: да си порядъчна държава, да знаеш какво да поискаш, и да знаеш как да го поискаш. С приемането ни в НАТО през 2004 г. първото условие може да се смята за изпълнено в голяма степен. Или поне дотолкова, че да не пречи да реализираме и по-мощни български очаквания.

Такива, уви, не бяха споменати публично при визитата на Хилъри Клинтън у нас. С известна тъга констатирах, че последният мащабен политически проект с американците е формулиран от българска страна преди цяло десетилетие, в далечната 2003-та:

изграждане на американските бази у нас (впрочем той тръгна паралелно с искането за отпадане на американските визи за нас).

Да са благодарни идните поколения

Докато гледах пресконференцията на Борисов и Клинтън, си мислех: защо не поискаме нещо, за което след 10 или 20 години бъдещите поколения ще са благодарни на сегашното ни правителство? А има какво!

Вярно е, че има проекти, по които пропуснатите ползи са трайни и невъзстановими. Такъв е противоракетният щит на НАТО, който няма да базира нито един свой елемент у нас. Това го изтървахме. Но има други високо-технологични области, в които можем да претендираме за съвместно участие с американската страна. Например споразумение със САЩ в рамките на тяхната космическа програма. Тя има и отбранителен, и граждански, и научно-технологически, че дори имиджов аспект. Космическата отбрана тепърва ще става всеобща грижа на човечеството и ранното ни съюзяване със САЩ би било далеч отиваща политика. А изпращането на български астронавт с НАСА може да е само най-видимият връх на това сътрудничество. Досега НАСА е изпращала в орбита 45 астронавти от петнайсетина партньорски страни и България е сравнима по разни показатели с много от тях.

Заявка за наше участие в проекта на многоцелевия изстребител F-35 (колкото и да е виртуално неговото бъдеще) може да доведе до включването ни в тази или друга подобна програма. Тук също има 10-ина държави, възприемани като специални съюзници на САЩ, които са поканени и работят в екип.

Иновации във военната област

Специално двустранно споразумение със САЩ в областта на киберотбраната – новият приоритет на НАТО – може да има силна проекция в развитието на ИТ сектора у нас.

Разбира се, САЩ могат да ни бъдат много полезни в реализацията на широк спектър от български приоритети на международния терен, ако такива бъдат формулирани. Например членство в Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) – клуба на 40-те най-добри икономики. Това не е лесна цел, но не е и трудна от членството в НАТО и ЕС. Привличането на американски инвестиции е дежурно искане. Такива има и не са за пренебрегване, но съвсем не отговарят на потенциала, който военно-политическото сътрудничество предполага.

Разбира се, американската страна може да е много полезен съюзник в защита на интересите на българските компании в международни търгове, обявени по линия на НАТО - в Ирак, Афганистан, Косово. Членството ни в НАТО, а още повече в ЕС ни прави съвсем легитимен претендент за спечелването на подобни поръчки, остава само да си формулираме исканията и да ги отстояваме.

Иновации, иновации, иновации! Това трябва да е мотото на нашите отношения със САЩ. Като си даваме сметка, че иновациите най-често минават през военната сфера.

** Заглавието е на редакцията.*

Д-р Соломон Паси е основател и президент на Атлантическия клуб в България. Министър на външните работи (2001-2005). Председател на Съвета за сигурност на ООН (2002-2003). Председател на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (2004).